

2 kardinala, 2 škofa, papežev poslanec na cesarskem dvoru, 2 kneza Windischgrätza, knez in kneginja Lichtensteinska, potem grofa Ferdinand (mariborski) in Henrik Brandisa. Govorniki: grof Pergen, kardinal Rauscher in Schwarzenberg, grof Leon Thun in c. kr. uradnik Černy so v navdušeni besedi razlagali namen društva. Sv. Mihael, knez nebeških duhov, vojskovodja angelov zoper luciferja, pokrovitelj sv. katoliške Cerkve, je tudi izvoleni patron ovemu društvu. To pa po pravici. Kajti ono ima blag namen braniti in zagovarjati sv. Cerkvo in njenega vidnega poglavarja Pija IX. Ono si prizadeva pri nas vzbujati, oživljati in krepiti nekdanjo katoliško zavest in krščansko prepričanje. Kako srečno v tem napreduje, to kaže sijajni shod na Dunaji. Sv. očetu v pomoč pa je preteklo leto nabralo 16,280 fl. Tudi naša škofija se je udeležila z doneskom, če se ne varamo, 860 fl.

Spovedni listki za sv. leto slovenski s podobno sv. očeta Pija IX. na prvi in s primernimi besedami na drugi strani tiskani se dobivljajo v društveni tiskarni v Gradcu (Vereinsbuchdruckerei). 1000 za 2 fl. 50 kr. Slovenskim dekanom se bodo poslali na ogled.

Gospodarske stvari.

Rez v vinogradu.

Čas je pred durmi, da se delo v vinogradu začne. Jedno prvih in najimenoitnejših del je rez. V raznih krajih se trs razno reže. Jedna najnavadnejših rezi je pa rez v glavo, kakor se navadno na Avstrijskem pa tudi po drugod reže. S kratkimi besedami se ta način rezanja da tokole opisati:

Rozge, ki vsako leto iz deblja ali glave izrastejo in ki so glavi najbližnje in najmočnejše, se na 2—3 očesa dolge reznike porežeje. Koliko reznikov gre na jedni glavi puščati, to je odvisno od različnih okoliščin. Gledati gre na starost trsa, na sorto in na moč trsa in zemlje. Če je trs še mlad, se mu sme le malo reznikov puščati. Ko se je zadostno, okoliščinam primerno število rozeg izbralo in sicer najmočnejših, in najkrepkejših, potem se vse slabe mladike in rezniki, kateri zadnjo spomlad niso bili pognali in se tedaj vsušili, tik deblja odrežejo.

Vse to, kar se je zdaj povedalo sicer, vsak razumen vinogradnik sam dobro ve. Vendar je po naših vinogradih dosti takega trsovja, kteremu se na mah pozna, da se ž njim ni prav ravnalo. Vzrok temu slabemu pogledu trsovja se nahaja v pomanjkljivi, in reči smemo, dostikrat brezvestni rezitvi. Ne zastoj toraj kažejo viničarji dostikrat na ost vinjeka rekoč: „Tu nosi viničar marsikak štartinjak vina.“ Res je taka. Marsikak štartinjak gre že brž po nemarni rezitvi v zgubo.

Poglejmo si tak trs, kakoršnih obilo po vinogradih sem ter tje nahajamo. Najprej je znamenito, da je polovica trsa suha. Nahajamo popolnoma suh mrtev les. Na drugi strani, dosti manjši, je še mali del trsa zelen in more hrano sprejemati in sok dalje peljati. Površje glave je polno suhih reznikov, ki so votli in ki mrčesu za skrivališča in gnjezdlišča služijo. Kmalu se polnijo z mokroto in tako gnjilobo pospešujejo ter v kratkem cel trs vničijo.

Vrh tega je cel trs dostikrat z mahom in lišajem prepreden tako, da se od takega trsa pač ne more močnih rozeg in obilnega sadu pričakovati. —

Kako pa je trs tak postal?

Povod k ti mršavosti moramo iskati v pomanjkljivi rezitvi in pa v tem, da se trs nesnage ni očistil.

Če napake, ktere se tu navadno godijo, posamezno pregledamo, najdemo, da se rozge dostikrat ne na 2—3 očesa, ampak trdno na jedno oko režejo. To oko se lahko po marsikterem pokonča in tako trs rozeg in sadu oropa.

Druga napaka je ta, da se rez sama ne napravi nekoliko nad očesom, ampak trdno nad njim, kakor se o tem vsakdo, ki ima oči pod čelom in um pod lasmi, lahko prepriča. Oko je tako poškodovanju popolnoma izpostavljeno. Les blizo očesa se posuši in črstva plast lobja med lesom in skorjo ne more več soka sprejemati in očesa do gnanja pripraviti.

Tretja napaka je ta, da vinogradniki starih mrtvih reznikov in rozeg, ki niso za sad, ne odrezujejo tik lesa, ampak skoraj vsikdar neki tumpek puščajo, ki se potem usuši. Ker pa ima trs, kakor navadni bezeg ali oreh, širok, debel stržen, postane potem trs pogostoma votel. Ta votlina služi mrčesu v skrivališče in gnjezdlišče, dež se v njej nabira, tumpek začne gnjiti pa ž njim vred tudi pod njim ležeči les. Še večkrat se z tumpekom vred tudi trs usuši.

Četrta napaka je ta, da se trs maha in lišaja, ki se v več letih na trsu zaredi, ne otrebi, kakor je to pri sadunosnem drevju navada.

Slednjič dostikrat opravljajo to imenitno delo tudi otroci, ki ne vedo, kako in zakaj morajo tako in ne drugače rezati.

Iz tega smo toraj videli, da slabo stanje mnogih trsov izvira iz slabe nemarne rezi. Povedali smo tudi, kako tem napakam v okom priti. Lahko bi kdo ugovarjal, da se spomladi toliko dela nakupiči, da mora kmetovalec vesel biti, če s časom le nekoliko shaja in da se ne more na vse malenkosti gledati. Ali rez je tako važno in imenitno delo, da je treba, če čas ne seže, še drugih delavcev najeti, ki to opravilo vestno izvršujejo. Veče stroške povrne obilno branje. Trs ostane zdrav, živi dva-, trikrat toliko let in poganja zdrave in krepke rozge, ktere trud z obilnim grozdem vračajo. Tako v dobrem, zdravem stanju držani

trsi tudi drugim boleznim in trsnim sovražnikom niso toliko podvrženi.

Teraj vinogradniki režite skrbno in vestno, snažite trs in varujte ga mrčesja in plačilo ne bode izostalo!

Rona ali pesa.

Ni boljše krme za živino med korenstvom, kakor je rona ali pesa. Rone je več sort. Po različni podobi njene korenine je ali podolgovata, ali obla ali ploščnata ali okrogla. Razun teh poglavitnih sort se pridelujejo še druge kakor orjaška rona, obe z rudečim mesom, v gospodarstvu od mnogih visoko obrajtani.

Nekteri kmetovalci dajajo sicer tistim sortam pred drugim prednost, ki imajo, prav gosto, veliko in obilno metenico, češ, da obrano perje mnogo druge zelene hrane zaseže. In res malim gospodarstvom pridelek perja včasih veliko koristi. Vendar pa se mora pri vsem v poštev jemati tudi to, da večkratno obiranje perja ali metenice škoduje rasti korena, ker se tako rastlini odjeme sposobnost, preobilno vode v podobi para ali puha zraku povračati na mesto nje pa druge snovi, ki so razvitku in rasti korena potrebne, na se potegovati, kar gotovo pridelek zimske klaje neobhodno in izdatno zmanjša. Potrgovanje prja se mora zmereno goditi in se ne sme prej začeti, ko so koreni svojo popolno velikost in debelost dosegli; tedaj blizo teden dni predno se začne rona kopati.

Dokler so dnevi še topli, metenica še črstva in zelena in celo življenje rastline še v polni delavnosti, se snovi še vedno narejajo, iz perja v koren prebajajo in se tam nabirajo.

Kako se rona ali pesa seje in zasaja, to je menda vsem znano. Tem bolj pa moramo poudarjati, da rona le takrat rodi, ako se v ilovičasto, dobro preorano, nekoliko z apnom pomešano zemljo sadi. Vrh tega potrebuje prosto in solučno lego, kar mnogo pospešuje spreminjanje snovi po rastlini in debelosti korena.

Kdor hoče obilen pridelek rone ali pese, mora zemljo za njo že jesen prej globoko preorati. Če se pesa za siljem sadi, se strn le plitvo preorbe in še le mesec dni pozneje globoko preorje. Če je zemlji treba gnoja, se more gnoj nekoliko časa le bolj plitvo pod prst spraviti. Vendar pa najboljše kaže peso za strnjo, kateri je bilo prej bogato pognojeno, saditi. Dobro je po zimi gnojnico na njivo voziti in tako zemljo ž njo močno in krepko storiti.

Kdor pa pesi na že pogojenem strnišču vendar le še gnojiti hoče, ta bode najbolje storil, ako z umetnimi gnojili postavim z superfosfatom ali kalijevo soljo gnoji. Spomladi se njiva preorje, povlači in povalja, da prst po takem pripravljanju prav prbka postane.

Pri izkapanju pese se jeseni dostikrat napačno ravna. Pesí ali roni, ki se hoče za zimsko

porabo ohraniti, se pogostoma metenični mrček s ploščico pese vred odreže, kar pa ne kaže na nobeno stran. Po okoliščinah postane tako obrezana rona netrpežna in živini tudi manj prijetna.

Boljše je metenico tako odsukati, da vrat sam na sebi nepoškodovan ostane. To se pa najljajše zgodi, če se pesa prime z levice, metenica pa z desnice, potem zasučje na nasprotno stran, da metenica v roki ostane.

Ker se pesa ali rona v gospodarstvu tako mnogostransko da porabiti, toraj je treba kolikor mogoče si prizadevati le dobre sorte saditi, katerih pridelovanje se tudi izplača. Med dobrimi sortami pa zasluži zlatorumena valjasta pesa prvo mesto, ker vse prednosti naših najboljših doz-daj pridelovanih sort v sebi združuje. Ker je valjaste podobe, daje tudi največi pridelek gledé množine ali mase. Ker velik del njenega korena nad zemljo raste, nabira tudi več redivnih snovi. Metenica je sicer bolj mala, ali to celega pridelka nič ne zmanjšuje in neprilichnosti sort s košato metenico pri podiranju zemlje izostanejo. Starejši listi ne popuščajjo za seboj nerabljivega vrata, ampak rane odtrganih listov se hitro zacelijo in tako noben del korena ne gre v zgubo. Meso je prav trdno pa vendar ne trdo, kar varuje, da se posamezne pese pri nakladanju in razkladanju ne razdrobijo. Znotraj ima zaporedoma bele in rudeče obroče, na zvonajno stran pa rudečerumeno in gladko kožo. Tanke korenine so prav kratke, da še jih prst ne more poprijemati in držati.

Nekoliko drugačna je Erfurtska orjaška skleničasta pesa ali mora, ki se sme brez vgovora med naj debelejše sorte rone prištevati. Ima dobro meso in obilno rodi. Slednjič je še vsega priporočila vredna gornjevaška rona. Je bolj obla, stisnjena in ima vse lastnosti, ktere od dobre rone zahtevamo. Koren je debel in dober, obilno rodi in je tudi s slabejšo zemljo zadovoljen.

Seme teh priporočenih sort se dobiva v vsaki semenski kupčiji. Tu v Mariboru pri g. Berdajsju.

Sklepamo pa svoj spis z željo da bi se razne sorte rone ali pese kmalo prav vdomačile po Slovenskem v korist živinoreji in gospodarstvu sploh.

Kaj je storiti, kader teleta dobijo drisko? Pred vsem drugim je treba diete, t. j. da se živinčetom ne daje, kar si bodi jesti in piti. Na starke dojenčkov se mora posebno pazno gledati. Pokladati se jim mora le čista nepokvarjena klaja, nikdar kisló ali celo plesnivo seno, kar vse prebavljanje moti. Pa tudi prevodena in napihujoča hrana mladičem škoduje. Ti se morajo v takih primerlejih toplo držati in trebuh se jim s toplo odejo oviti. Vsako drugo uro daje $\frac{1}{2}$ maselca gomiličnega in fenhelnovega čaja, kteremu se $\frac{1}{4}$ lota stolčenega cimeta in kavina žličica magnezije primeša.